

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

**POČÁTKY REGULACE PROSTITUCE
V ČESKÝCH ZEMÍCH
NA PŘÍKLADU ZÁPADOČESKÝCH KLATOV**

Příspěvek na studentskou vědeckou konferenci

Bc. Anežka Staňková

OLOMOUC 2025

Úvod

Mohl jediný muž ovlivnit a změnit přístup celého města k problému tak palčivému, jakým byla prostituce na počátku 20. století? Právě v této době zesilovalo napříč Předlitavskem vědomí nutnosti kontrolovat „obchod s láskou“ v zájmu veřejného zdraví i morálky. Rakouské úřady však nebyly schopny až do rozpadu celé říše vytvořit systém funkční na celém svém území, a tak konkrétní zásahy a opatření byly po celou dobu, respektive do první světové války, zcela v gesci jednotlivých měst. Do jednoho z nich, do Klatov ležících v podhůří Šumavy, nás přivádí případ policejního komisaře Aloise Samce, jenž zde jako první zavedl důslednou kontrolu nad provozem nevěstinců a své působení v úřadu následně ukončil jako obviněný z vydírání a zneužití úřední moci. Tato studie však nemá snahu rekonstruovat jeho případ či snad vnášet do něj nové světlo, nýbrž pohlédnout v širších souvislostech na počátky regulace prostituce v Klatovech a porovnat je v kontextu zbytku Čech, potažmo rakouské části habsburské monarchie.

Obecně výzkumy zaměřené na marginalizované skupiny můžeme v historiografii pozorovat již po delší dobu, ale dle mého názoru mají stále svůj význam. Je důležité neopomíjet žádnou vrstvu společnosti – dnes, ani v minulosti – jelikož spolu vždy všechny její součásti musely fungovat a koexistovat. A například právě přístup k osobám vyloučeným na okraj nám může mnohé prozradit o myšlení a přesvědčeních těch, kteří se ve společenském žebříčku nacházeli nad nimi.

Ve své práci vycházím zejména z výsledků bádání americké historičky Nancy M. Wingfield, která se zaměřuje na prostituci v Předlitavsku v období konce 19. a počátku 20. století a v současné historiografii zásadně formuje trendy ve výzkumu tohoto fenoménu. Ačkoli zájem o dějiny prostituce zažehl již v 70. letech svou prací Alain Corbin,¹ a následně se toto téma od 80. let dočkalo velkého rozmachu po celé Evropě,² pro oblast rakouské části habsburské monarchie je nejzásadnější a nejkomplexnější právě výzkum Nancy M. Wingfield a z něj utvořená publikace *Svět na sklonku Rakouského císařství* vydaná u nás v roce 2024.³ Postihuje totiž nejenom širokou geografickou oblast, v níž nahlíží jak do zemských hlavních měst, tak i do periferií, průmyslových regionů nebo letovisek, ale taktéž v rámci tématu

¹ CORBIN, Alain: *Les filles de noce. Misère sexuelle et prostitution au XIXe siècle*. Paris 1978.

² Např. pro oblast Velké Británie WALKOWITZ, Judith R.: *Prostitution and Victorian society: women, class, and the state*. Cambridge 1980. – pro Polsko STAUTER-HALSTED, Keely: *The Devil's Chain: prostitution and social control in partitioned Poland*. Ithaka, USA 2015. – pro Německo BECKER, Peter: *Weak Bodies? Prostitutes and the Role of Gender in the Criminological Writings of 19th-century German Detectives and Magistrates*. *Crime, Histoire & Sociétés / Crime, History & Societies* 3, 1999, č. 1, s. 45–69.

³ WINGFIELD, Nancy M.: *Svět prostituce na sklonku Rakouského císařství*. Praha 2024.

samotného akcentuje různé podoby této problematiky a vlivy na ni, jako je prostituce regulovaná ale i tajná, obchod s bílým masem, role policie či změny za první světové války. Zároveň do velké míry mění zažitý stereotyp, jakým se na provozovatelky této živnosti pohlíželo. Z jejího pohledu se nejedná ani o příslušnice kriminálního podsvětí ani o oběti vykořisťované zlými pasáky. Primárně jsou to vždy reálné ženy, které v mnoha případech měly možnost za sebe rozhodovat samy, což je v oblasti bádání o tomto tématu rozhodně velký krok kupředu.

Mým cílem pro tuto studii je jí získané poznatky o počátcích regulace prostituce na území českých zemí před první světovou válkou rozšířit a doplnit o situaci v dosud poměrně opomíjeném městě, kterým jsou právě Klatovy, a zasadit je tak do celkového kontextu bádání o dějinách prodejného sexu. Totiž ačkoli Nancy M. Wingfield zahrnuje do svého výzkumu mnohá česká města různých velikostí a charakterů, Klatovům se vyhýbá a spolu s ní i většina české historiografie zaměřující se zejména na regionální příspěvky.⁴ Jedinou autorkou, která částečně využila prameny dochované v Klatovech, je Milena Lenderová se svou hojně citovanou prací *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky* z roku 2002.⁵ Avšak samotné počátky místní regulace provozu nevěstinců, postavení těchto živností pod policejní kontrolu a vývoj této úřední praxe nebyl dosud reflektován nikým. Proto chci toto bílé místo zaplnit a získané poznatky porovnat se situací v jiných městech, kterým se věnuje zejména právě Nancy M. Wingfield nejen ve své již zmíněné publikaci, ale například i ve studii zaměřené výhradně na regulaci v českých zemích.⁶ Výsledek mého bádání tak není pouhým obrazem praxe v jednom vybraném městě. Naopak je zasazen do kontextu v rámci celých českých zemí, aby bylo možné porovnat, zda byly postupy klatovských úřadů v souladu s běžnou praxí i na dalších místech, či se dobovému trendu v regulaci prostituce zásadně vymykaly.

V tomto ohledu pracovala Wingfield se širokým portfoliem pramenů úřední povahy pocházejících z různých institucí od okresních hejtmánství, přes místodržitelství a slezskou zemskou vládu, až po městské rady, uložených zpravidla buď v rakouském státním archivu nebo v příslušných okresních a oblastních archivech v České republice. V mém případě čerpám

⁴ Např. MYŠKA, Milan: *Kněžky Venušiny aneb z historie prostituce v průmyslovém velkoměstě*. Ostrava 2006; ČERMÁK, Miloslav: *Z historie olomouckých veřejných domů*. Střední Morava: kulturně historická revue 2, 1996, č. 2, s. 51–64; PELC, Martin: *Opavský nevěstinec Port Arthur*. Vlastivědné listy Slezska a Severní Moravy 41, 2015, č. 1, s. 19–21; PEŠEK, Jiří: *Nekoncesované pouliční nevěstky města Královských Vinohrad na počátku 20. století*. In: PEŠEK, Jiří – LEDVINKA, Václav (eds.): *Ponížení a odstrčení – města versus katastrofy*. Documenta Pragensia XVI, 1998, s. 129–132.

⁵ LENDEROVÁ, Milena: *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha 2002.

⁶ WINGFIELD, Nancy M.: "Regulating Prostitution and Controlling Venereal Disease in the Bohemian Lands at the End of the 'Long' Nineteenth Century". *Prager wirtschafts- und sozialhistorische Mitteilungen* = Prague Economic and Social History Papers 20, 2014, č. 2, s. 7–25.

primárně z trestního spisu policejního komisaře Aloise Samce, který je uložen ve Státním oblastním archivu v Plzni.⁷ V rámci svědeckých výpovědí zde byly zaznamenány unikátní informace o zdejších počátcích dozoru nad prostitucí a přístupu nejvyšších představitelů města, zavádění povinných lékařských prohlídek a zdravotních knížek i počtech nevěstinců a jejich majitelích. Zároveň jsem při svém bádání v Národním archivu v Praze sama objevila prameny vážící se k regulaci v některých dalších českých městech, takže i je využiji ke komparaci.

Regulace prostituce v Rakousku

Přístup Rakouska k problematice prostituce na konci 19. století byl poněkud vlažný, váhavý a rozhodně nepřinášel univerzální řešení pro celé své území. Nancy M. Wingfield uvádí několik faktorů, které měly na tuto skutečnost největší vliv, a sice konzervativnost zejména vyšších vrstev společnosti a hluboce zakořeněnou roli římskokatolické církve, které zastávaly odmítavý postoj vůči jakékoli formě tolerance takovéto živnosti. Zároveň naznačuje, že i přes silně prosazovaný centralismus nebyla tehdejší byrokracie schopna unifikovat postup ve všech částech Předlitavska, podobně jako v sousedním Německu, a tak opatření týkající se nevěstinců setrvala až do první světové války na bedrech každého města samostatně.⁸

Přesto se však obchod se sexem pohyboval v určitém právním rámci. Ten jen jasně nevymezoval konkrétní a jednotné podmínky kontroly, ale spíše definoval, na koho je tato povinnost delegována.

Když byl v roce 1852 vydán nový trestní zákoník, byly v něm formulovány také přečiny a přestupky proti veřejné mravopoctnosti.⁹ Vedle případů, kdy veřejné mravy pohoršovalo cizoložství, opilství nebo žebrota, bylo samozřejmě akcentováno především smilstvo, a to zejména jeho provozování jako živnosti a s tím související podpora třetí osobou čili kuplířství. Podle § 509 tohoto trestního zákoníku bylo trestání takových přečinů v pravomoci místní policie, což odpovídá celkovému narativu, kdy se de facto stát zbavoval odpovědnosti a lokálně ji přerozděloval. Právě to vedlo k rozdílu v reglementaci na celém území.

Zákon o organizaci veřejné zdravotní služby publikovaný již pouze pro Předlitavsko v roce 1870 vymezoval, které oblasti týkající se zdravotnictví a veřejného zdraví přísluší jakým orgánům.¹⁰ Ačkoli zde není explicitně zmiňována prostituce, její problematičnost vždy tkvěla

⁷ Státní oblastní archiv v Plzni (SOA Plzeň), fond Krajský soud Plzeň, kart. 36, sign. Vr 334/9, *Spisy trestní věci proti Aloisi Samci* (nefoliováno).

⁸ WINGFIELD, Nancy M.: *Svět prostituce na sklonku Rakouského císařství*, s. 22–24.

⁹ Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích (trestní zákon). In: Obecný zákoník říšský a Věstník vládní pro císařství rakouské. Vídeň, 1849–1852, díl II., hlava XIII., s. 584–587.

¹⁰ Zákon č. 68/1870 ř. z., jenž se týče organisace veřejné služby zdravotní. In: Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené. Vídeň, 1870–1918, s. 125–129.

především v šíření pohlavních chorob, a proto jistě bylo možné § 4 odstavec a) o činění opatření místních, „*aby se předešly nemoci nakažlivé a nerozšiřovaly se*,“¹¹ jenž se vázal k pravomocím obcí, aplikovat taktéž na zdravotní kontrolu prostitutek, případně i prostřednictvím tohoto paragrafu této činnosti zabránit.

Veřejné nevěstky byly také zmiňovány vedle trestanců a tuláků v zákonu o policejním vyhoštění a honění postrkem z roku 1871.¹² Policejní úřad mohl k tomuto kroku přistoupit v případě, kdy neuposlechly rozkazu k opuštění města, což lze interpretovat i z opačné perspektivy, tedy že prostitutky mohly být ve městech tolerovány, ale pokud se během svého působení něčím provinily, byly z města vykázány. Je však nutné mít stále na zřeteli, že města nemusela prostituci nějakým způsobem regulovat či tolerovat vůbec.

Proti ženám nabízejícím sexuální služby za úplatu se stavěl také zákon proti zahálečům a tulákům z roku 1873.¹³ Pokud jim byl prokázán provoz smilné živnosti, mohly být v rámci této legislativy na základě §§ 13–19 z rozhodnutí trestního soudu drženy v tzv. donucovacích pracovnách,¹⁴ a to až po dobu tří let. Stejně jako v předchozím případě se však snažím nahlédnout částečně za napsané a domnívám se, že opět velmi záleželo na přístupu daného města. Pokud na svém území nevěstky tolerovalo ve schválených podnicích a za jasných pravidel, mohlo se toto nařízení vztahovat pouze na ženy živící se takto tajně či na ty, které se provinily ještě nějak jinak, nejčastěji krádeží nebo urážkou veřejného činitele.

Relativně důležitou legislativní změnou byl dle mého názoru na první pohled trochu nenápadný zákon týkající se opět donucovacích pracoven a polepšovacích ústavů z roku 1885.¹⁵ K ženám provozujícím svým tělem smilnou živnost se vyjadřoval § 5, kdy trestání takovýchto osob svěřil bezpečenskému úřadu čili policii. Přímo odstavec 2 tohoto paragrafu odkazoval na jejich potrestání „*pokud dána jsou policejní nařízení, přitom proti nim jednají*,“¹⁶ z čehož lze chápat, že v této době se již běžně pracovalo s praxí úředně kontrolovaných nevěstek. Tímto ale zákon nepřinesl nic nového, jelikož v gesci policie byly tyto případy již od roku 1852. Jako

¹¹ Zákon č. 68/1870 ř. z., *jenž se týče organisace veřejné služby zdravotní*, s. 126.

¹² Zákon č. 88/1871 ř. z., *jímžto se pořádá policejní vyhošťování a honění postrkem*. In: Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené. Vídeň, 1870–1918, s. 229–233.

¹³ Zákon č. 108/1873 ř. z., *jímžto se vydávají nařízení dle policejního práva trestního proti zahálečům a tulákům (protitulácký zákon)*. In: Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené. Vídeň, 1870–1918, s. 385–388.

¹⁴ „*Donucovací pracovny jsou veřejné ústavy, které mají osoby k práci způsobilé, však ji se štítící nebo jinak nespolečný život vedoucí (žebráky, tuláky, nevěstky a t. p.) donucením ku pravidelné práci, působením náboženským a vyučováním naváděti ku spořádanému životu.*“ In: Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Praha 1893, sv. 7, s. 842.

¹⁵ Zákon č. 89/1885 ř. z., *jímž vydávají se trestní ustanovení o tom, kdo v donucovacích pracovnách nebo polepšovacích ústavech držen býti může*. In: Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené. Vídeň, 1870–1918, s. 208–210.

¹⁶ Tamtéž, s. 209.

zásadnější však shledávám § 9 jímž se vedle jiných zrušili §§ 509–511 trestního zákoníku, jež se týkaly trestů za provozování smilstva coby živnosti, provozování takové živnosti vdanou ženou a podporování v této činnosti ze strany manžela. Trestnými zůstalo pouze kuplířství a chování vedoucí k veřejnému pohoršení, avšak samotná prostituce se tímto stala de iure legální. Ani Nancy M. Wingfield ani Milena Lenderová však tuto skutečnost ve svých pracích nijak zásadně nevyzdvihují.¹⁷ Je tak otázka, do jaké míry se úřady tímto zákonem opravdu řídily či zda ženy prostituující mimo policejní dohled byly následně při svém přistižení obviněny z jiných přečinů a přestupků.

Pravomoci jednotlivých obcí a jejich orgánů byly vymezeny také v rámci tzv. obecního zřízení pro království české z roku 1864.¹⁸ Záležitosti prostituce by pak spadaly nepřímo pod § 28 vztahující se k samostatné působnosti obce, tedy ke všem oblastem, o kterých si může obec rozhodovat sama, konkrétněji v odstavcích 5 a 7 o výkonu zdravotní a mravnostní policie.¹⁹

Na základě těchto zákonů, které jak jsem již uvedla, svěřovaly většinu zodpovědnosti do rukou obcí, formovala svá opatření i Vídeň, u níž by se dalo předpokládat, že bude jakousi vlajkovou lodí určující směr zbytku rakouské části monarchie. Jak ale Wingfield uvádí, tamní úřady nebyly zrovna nejotevřenější k řešení tohoto problému, a tak až v roce 1873, po mnoha městech v Evropě i v monarchii, přistoupili k zavedení povinného vydávání zdravotních knížek všem registrovaným prostitutkám. Zde byly zaznamenávány jejich osobní údaje a informace o absolvovaných lékařských prohlídkách. V roce 1900 byly policii prostřednictvím oficiálního dokumentu dále upřesněny pokyny pro registraci nevěstek, zahrnující odevzdání dokladů a lékařské zprávy, vyplnění formuláře s osobními údaji a obdržení zdravotní knížky.²⁰ Prakticky totožný postup lze později sledovat právě i v Klatovech. V roce 1911, několik let po soudním sporu s vídeňskou bordelmamá Reginou Riehl, který Wingfield označuje za hlavní rozbušku pro otevření živé diskuze na téma prostituce a nutné reformy její regulace, vydávají úřady tzv. vídeňské reglementační předpisy. Ty jednak částečně navázaly na již dříve využívané mechanismy úřední a zdravotní kontroly, ale zároveň poskytly ženám větší ochranu jak před jejich zaměstnavateli formou policejních inspekcí nevěstinců, tak i před samotnou policií, kdy oprávnění k zadržení žen podezřelých z provozování smilné živnosti měly jen k tomu

¹⁷ Srv. WINGFIELD, N. M.: *Svět prostituce*, s. 39; LENDEROVÁ, M.: *Chytila patrola*, s. 39.

¹⁸ *Zákon č. 7/1864 z. z., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích*. In: *Zákony a nařízení ve věcech obecní a okresní samosprávy na ten čas platné v království Českém*. Praha 1874, s. 11–214.

¹⁹ Tamtéž, s. 33–36.

²⁰ WINGFIELD, N. M.: *Svět prostituce*, s. 39–41.

speciálně pověřené osoby.²¹ Tyto předpisy mohly následně posloužit jako vzor i dalším zemím, nicméně jak jsem již naznačila, regulace prostituce fungovala na různé úrovni již před jejich vydáním.

V úvodu jsem naznačila, že však tato situace, kdy nebyl nastaven jednotný systém kontroly, netrvala až do úplného rozpadu monarchie. Zlomovým obdobím byla první světová válka, v níž se rozvinulo nebezpečí pohlavně přenosných nemocí do extrémních podob. Proto byla v listopadu roku 1916 vydána c. k. místodržitelstvím pro království České *Základní pravidla k úpravě prostituce*, která unifikovala veškeré podmínky pro dohled nad prostitutí.²² Jejich součástí byly i formuláře určené jak pro výslechy nevěstek, tak i pro jejich lékařské a trestní záznamy. Tyto mechanismy byly následně převzaty novými československými úřady a byly využívány až do doby vydání tzv. aboličního zákona, který provoz nevěstinců úplně zakázal.²³

Počátky regulace v Klatovech a v dalších českých městech

Jelikož rakouské úřady v době před první světovou válkou nevytvořily univerzální návod, jak k prostituci přistupovat, a prostřednictvím postupně vydávaných zákonů tuto starost delegovaly na samotná města, obraz o počátcích regulace této živnosti v českých zemích je tak značně roztržtý.

V některých větších a lidnatějších městech, kde byla zpravidla i vyšší koncentrace prostitutek, se můžeme setkat se zaváděním různých regulačních opatření již poměrně brzy, porovnáme-li situaci s reglementací ve Vídni, ale nemuselo to být pravidlem. Například v Praze se nevěstince a nevěstky, jejichž počty byly zdaleka nejvyšší v celých českých zemích, podrobovaly úředním předpisům již v 50. letech 19. století a největší podíl na jejich kontrole měla policie.²⁴ Časově na tom byla podobně také Plzeň, jejíž úřady již v roce 1868 zavedly dohled nejenom nad nevěstinci a jejich zaměstnankyněmi, ale také nad ženami, jež se této živnosti věnovaly neoficiálně.²⁵ V Olomouci se nejstarší úřední záznamy dochovaly z roku 1884, ovšem vzhledem k množství míst, kde se tehdy oficiálně prostituce provozovala (bylo jich 34), lze předpokládat, že jejich kontrola byla městem zavedena již mnohem dříve.²⁶

²¹ WINGFIELD, N. M.: *Svět prostituce*, s. 113–114; FLEXNER, Abraham: *Prostituce v Evropě*. Praha 1925, s. 318–326.

²² Národní archiv, fond Vrchní zemský soud Praha, kart. 2400, inv. č. 2353.

²³ *Zákon č. 241/1922, o potírání pohlavních nemocí*. In: Sbírka zákonů a nařízení státu československého, č. 83, 22. 8. 1922, s. 1023–1026.

²⁴ LENDEROVÁ, M.: *Chytila patrola*, s. 36.

²⁵ WINGFIELD, N. M.: *"Regulating Prostitution and Controlling Venereal Disease ..."*, s. 13–14.

²⁶ ČERMÁK, M.: *Z historie olomouckých veřejných domů*, s. 56.

V dynamicky se rozvíjející Moravské Ostravě byla regulace zahájena v roce 1893. Magistrát však o problému s rostoucím počtem prostitutek věděl již od 70. let 19. století na základě zjištění získaných při policejních razíích. Nejednalo se však o nijak překvapivý jev vzhledem ke zvětšující se převážně mužské populaci zaměstnané ve zdejších průmyslových podnicích.²⁷

Období, v němž ke kontrole smilné živnosti přistupovali, se lišilo také ve středně velkých městech, jako byly České Budějovice, Hradec Králové nebo Ústí nad Labem. Zatím co na jihu Čech měly být nevěstkám vydávány z rozhodnutí tamního magistrátu povolní k prostituci již v roce 1878, na východě k tomuto kroku městské úřady přistoupily až téměř o třicet let později – roku 1905.²⁸ K rozvíjícímu se Ústí pak nejsou konkrétní údaje, kdy byla regulace zavedena, avšak když v roce 1906 prezentuje tehdejší starosta Franz Ohnsorg pokročilý systém evidence, je ve svém úřadu již přes deset let.²⁹ Tento muž je dodnes označován za modernizátora Ústí nad Labem v dynamické době přelomu 19. a 20. století,³⁰ a tak hypoteticky právě za jeho působení mohlo dojít i k rozvoji dohledu nad prostitucí. Zdůrazňuji však, že se jedná pouze o mou domněnku. Jisté ale je, že ať už regulace této živnosti nastala před jeho nástupem do funkce, nebo až z jeho přičinění, sám Ohnsorg byl velkým zastáncem policejního dohledu nad nevěstkami.

Ani menší města, populací srovnatelná s Klatovy, nebyla v zavádění regulí zcela jednotná. Ve východočeském Jičíně zavedla městská rada pravidla pro provozování prostituce a nevěstinců již v roce 1879, nejspíše v reakci na tamní rychlý rozvoj této živnosti a četné stížnosti, které se k ní dostávaly od nespokojených obyvatel.³¹ To ve slezském Frýdku byl první veřejný dům úřady povolen až v roce 1903, nicméně to neznamena, že by se do té doby prodejný sex této obci vyhýbal. Ženy jej pouze neprovozovaly takřikajíc na plný úvazek, většinou se jednalo o osoby s nižším příjmem, které pohlavní styk za úplatu využívaly jako přivýdělek. Frýdek se tak provozem oficiálního nevěstince snažil vyrovnat s tajnou prostitucí. A i samotný starosta obhajoval bordely jako morálně méně pohoršující formu provozu tohoto řemesla.³² Drobné zmínky nalezneme také například o Přerově. Není sice jisté, kdy přesně začalo město udělovat povolení k provozu nevěstinců nebo alespoň k držení prostitutek v podnicích, ale podle záznamu z roku 1905 byly městské radě přinejmenším žádosti o taková schválení již

²⁷ MYŠKA, M.: *Kněžky Venušiny*, s. 3–4 a 7.

²⁸ LENDEROVÁ, M.: *Chytila patrola*, s. 38; BATĚK, Leopold: *O veřejném zdravotnictví v Hradci Králové v míru i ve válce*. Hradec Králové 1915, s. 11.

²⁹ WINGFIELD, N. M.: *Svět prostituce*, s. 139–140.

³⁰ VORLÍČEK, Janni: *Přivedl Ústí do moderní doby*. Ústecký Deník.cz, 14. 12. 2010. Online: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/20101214_wv_zili_franz_ohnsorg.html [cit. 1. 12. 2025].

³¹ FRANCEK, Jindřich: *Prostituce v Jičíně*. In: FRANCEK, Jindřich: *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha 1999, s. 348–350.

³² WINGFIELD, N. M.: *Svět prostituce*, s. 140–141.

doručovány. Zároveň právě městská rada v součinnosti s policejním úřadem udělovala v následujících letech takovým podnikům povolení, takže tuto agendu zcela zřejmě měla ve svých rukou.³³

V prvním desetiletí 20. století zůstaneme, jen se ze střední Moravy přesuneme do Pošumaví. Zde, konkrétně tedy v Klatovech, byl v únoru 1901 jmenován do úřadu policejního komisaře tehdy téměř 34letý Alois Samec. O sedm let později, když je vyslýchán u c. k. okresního soudu v Klatovech kvůli obvinění z vydírání a zneužití úřední moci, uvádí ve své výpovědi i informace o stavu prostituce ve městě, které mu bylo svěřeno na starost. „*Když jsem v Klatovech nastoupil místo polic. komisaře, tak byly zde dva bordely, a sice Barbory Šplíchalové a pak Karla Geipla ,na Kocandě.’ To byly bordely veřejné, kde děvčata chodily k visitě. Mimo to tajných prostitučních živností bylo v Klatovech velká síla.*“³⁴ Ze záznamu tak vyplývá, že v Klatovech tehdy fungovaly dva oficiální nevěstince, na něž musela být již tou dobou uplatňována blíže nespecifikovaná forma evidence, jelikož ženy zde zaměstnané měly povinné lékařské prohlídky, tzv. *visity*. To dosvědčuje také městský lékař František Prunar, jenž tuto funkci zastával již od r. 1886 a který zároveň upřesňuje, že již v té době zde takové podniky byly, ale že na prostitutkách nebyly pravidelné prohlídky vymáhány a ty tak mohly chodit k doktorovi podle své vůle.³⁵

Dále pokračuje, že „*teprve od doby, kdy se stal policejním komisařem Alois Samec, byla prostituce regulována a určeno, že všechny nevěstky musí chodit ke mně na prohlídku, jako k městskému lékaři.*“³⁶ Právě tuto výpověď pokládám za jeden z klíčových dokladů o důležité roli Aloise Samce v otázce regulace prostituce v Klatovech. Jak totiž vypověděl tehdejší purkmistr města Klatov, Alois Mašek, městská rada se nikdy na žádných pravidlech o provozování prostituce neusnesla, ani se jinak tímto problémem nezabývala.³⁷ Podobně vypovídal také Jindřich Schimann, dlouholetý člen zastupitelstva a policejní referent, když sám uvedl, že po jedenáct let ve své funkci referenta nikdy nijak do záležitostí spojených s nevěstinci nezasahoval.³⁸

Oba zastupitelé města se následně nezávisle na sobě shodli, že Alois Samec po svém nástupu do funkce vykonával dozor nad nevěstinci zcela samostatně, a odmítli i Samcovo

³³ LAPÁČEK, Jiří: *Přerovské nevěstince*. In: LAPÁČEK, Jiří (ed.): Přerov: povídání o městě. Přerov 2000, s. 130–132.

³⁴ SOA Plzeň, fond Krajský soud Plzeň, kart. 36, sign. Vr 334/9, *Spisy trestní věci proti Aloisi Samci*, výpověď Aloise Samce.

³⁵ SOA Plzeň, fond Krajský soud Plzeň, kart. 36, sign. Vr 334/9, *Spisy trestní věci proti Aloisi Samci*, výpověď MUDr. Františka Prunara.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž, výpověď MUDr. Aloise Maška.

³⁸ Tamtéž, výpověď Jindřicha Schimanna.

tvrzení, že by kdy intervenovali ve prospěch jedné z tamních bordelářek. Respektive policejní referent Schimann popřel jakékoli obvinění a purkmistr Mašek připustil, že možná „*povšechně Aloisi Samci řekl, když už bordely trpí, aby se trpěly místním příslušníkům a nikoli cizím lidem.*“³⁹ Ale neopomněl zdůraznit, že se vždy zasazoval o to, aby v Klatovech bylo nevěstinců co nejméně, čímž jasně deklaroval svůj postoj k těmto podnikům.

Přístup městské rady, potažmo celého zastupitelstva, je tedy z těchto záznamů relativně zřejmý – jakýmkoli zásahům do chodu prostituce a bordelů se snažily městské orgány vyhýbat. Ačkoli to není ve spisu uvedeno, je možné, že už před nástupem Aloise Samce do funkce policejního komisaře byla starost o smilnou živnost v gesci místního policejního úřadu. Vzhledem k faktu, že již před jeho příchodem chodily nevěstky z veřejných domů na zdravotní kontroly, musely od někoho takový pokyn dostat, ačkoli nebyl příliš důsledně dodržován. Jak ale uvedl městský lékař Prunar, právě komisař Samec zavedl ve městě důkladnou regulaci a pravidelné lékařské prohlídky.

Systém kontroly – lékařské prohlídky a zdravotní knížky

Regulace prostituce se ve většině měst zaváděla s cílem mít pod kontrolou především zdravotní stav žen, které provozují pohlavní styk za úplatu, neboť riziko šíření pohlavních chorob u nich bylo poměrně vysoké. Policejní a úřední aparát se tím ale nesnažil chránit samotné nevěstky, nýbrž jejich klienty a tím potažmo i zbytek společnosti. Jak ale samotný dohled na zdraví těchto žen vypadal a co vše musely splňovat?

Základem byly pravidelné lékařské prohlídky, jež musely prostitutky podstupovat každý týden, zpravidla dvakrát během týdne. Dostavovaly se buď přímo do ordinace příslušného doktora, nebo, v některých případech, mohl docházet on za nimi do nevěstinců nebo jejich bytů. Takové jednání však většinou ženy oznamovaly při evidenci u policie. Výsledky těchto kontrol jim byly následně zaznamenávány do zdravotních knížek, které obdržely při zapsání na příslušném úřadě, pokud ovšem místní správa knížky ženám vydávala. Někdy, než město přistoupilo k opatření těchto dokladů, tak mohly ženy odcházet pouze s písemným potvrzením. Zdravotní knížky však nesloužily pouze lékařským záznamům, ale také jako doklad totožnosti, jímž se prokazovaly například strážníkům při namátkových kontrolách.

V Praze chodily nevěstky povinně na lékařské prohlídky již od roku 1857, zdravotní knížky jim pak byly opatřeny o tři roky později.⁴⁰ Tímto raným zaváděním prostitučních

³⁹ SOA Plzeň, fond Krajský soud Plzeň, kart. 36, sign. Vr 334/9, *Spisy trestní věci proti Aloisi Samci*, výpověď MUDr. Aloise Maška.

⁴⁰ LENDEROVÁ, M.: *Chytila patrola*, s. 36.

pravidel tak můžeme právě české zemské hlavní město považovat za příklad, u nějž se mohly inspirovat v dalších částech českých zemí. Plzeň zavedla návštěvy u doktora dvakrát do týdne pro všechny oficiální zaměstnankyně bordelů, ale i pro pouliční prostitutky, pokojské a servírky, jež si touto činností přivydělávaly, v již výše zmíněném roce 1868.⁴¹ V Olomouci se taktéž chodilo na prohlídku dvakrát týdně, později v období první světové války dokonce třikrát, a i zde byly ženy opatřeny zdravotní knížkou.⁴² V Ostravě se o zavedení knížek společně se samotnou regulací zasloužil městský doktor Weinreb. Než byla knížka ženě vydána, musela nejprve absolvovat tzv. vstupní prohlídku, což byla častá praxe i v jiných obcích. Tak jako jinde se i zde kontrolám podrobovaly nevěstky dvakrát za týden a ordinaci zde navštěvovaly přímo v budově radnice.⁴³ Otázka dohledu na zdravotní stav nevěstek byla popsána také libereckým magistrátem v roce 1907. Lékařský dozor zde prováděli tři městští doktoři, kteří měli mezi sebe rozdělené jednotlivé licencované bordely – těch bylo v té době ve městě 13. Majitelé podniků měli za úkol předvést své zaměstnankyně ke vstupní prohlídce a následně k policejnímu úřadu, kde jí za splnění všech podmínek mohla být vydána zdravotní knížka. Následně, jako v jiných městech, navštěvovala lékaře dvakrát do týdne, každé tři dny. Vedle toho zde úřady uplatňovaly také vysoké nároky na žadatele o udělení licence k provozu nevěstince a celkově tón dokumentu vyznívá velmi zaujatě ve prospěch jasně stanoveného systému dohledu nad těmito živnostmi.⁴⁴

V Českých Budějovicích, jak uvádí Milena Lenderová, se nejprve místo oficiálních zdravotních knížek využívaly čelední nebo pracovní knížky.⁴⁵ Například ale z pozdějších klatovských záznamů je zřejmé, že jakmile policejní úřad disponoval oficiálními zdravotními knížkami, vyžadoval od nově přichozích žen výměnou za jejich vydání právě odevzdání dokladů v podobě pracovní či čelední knížky. Z toho lze vydedukovat, že počátky reglementační praxe v Českých Budějovicích byly velmi provizorní. V Hradci Králové, kde, jak již padlo, byla regulace prostituce zavedena až v roce 1905, rozdávali zdravotní knížky hned od počátku a taktéž se, jako jinde, nevěstky podrobovaly prohlídce lékaře dvakrát za týden. V Ústí nad Labem pojal starosta Franz Ohnsorg, jak zjistila Wingfield, dohled nad nevěstinci a jejich obyvatelkami velmi zodpovědně. Tak jako v jiných městech měly ženy povinnost absolvovat vstupní prohlídku a následně disponovaly lékařskou knížkou. Před jejím získáním však byly podrobeny poměrně zevrubnému výslechu o jejich minulosti i současném stavu,

⁴¹ WINGFIELD, N. M.: *"Regulating Prostitution and Controlling Venereal Disease..."*, s. 13–14.

⁴² ČERMÁK, M.: *Z historie olomouckých veřejných domů*, s. 60.

⁴³ MYŠKA, M.: *Kněžky Venušiny*, s. 7–8.

⁴⁴ Národní archiv, fond Ministerstvo vnitra Vídeň, kart. č. 1696, inv. č. 183.

⁴⁵ LENDEROVÁ, M.: *Chytla patrola*, s. 38.

vyplnily několik formulářů, ale byly také podrobně informovány nejen o pravidlech ve městě, nýbrž také o svých právech.⁴⁶

Pravidelné kontroly u doktora dvakrát do týdne byly nařízeny také v Jičíně a Frýdku. V Jičíně dokonce víme, že je prostitutky musely podstoupit vždy v úterý a v pátek.⁴⁷ Frýdecké nevěstky však ani pravidelné návštěvy lékaře neuchránily před nezřídka hospitalizací v nemocnici, která vedla k časté obměně nabídky místních nevěstinců.⁴⁸ Je tedy otázkou, jak důkladně se ženy věnovaly hygieně před a po každém styku, k níž byly v rámci poučení i informačních brožur nabádány. Příspěvek Jana Lapáčka k nevěstincům v Přerově bohužel otázku zdravotní kontroly nijak netematizuje.

V Klatovech se během působení policejního komisaře Aloise Samce proměnil i systém lékařských prohlídek. Sám Samec i doktor Prunar ve svých výpovědích uvedli, že do začátku roku 1906 byla prováděna vyšetření v lékařově domácnosti, čímž je patrně myšleno, že měl u sebe doma svou soukromou praxi. Prunar navíc zmiňuje i svůj honorář – čtyři koruny za prohlídku – a jakoby ospravedlňuje tuto skutečnost stejnou praxí z jiných měst, konkrétně jmenuje Prahu.⁴⁹ V té době se však začaly množit stížnosti nevěstek i jejich zaměstnavatelů, že jsou po cestě na radnici, kam nosily potvrzení, častovány nevhodnými poznámkami a celkově že vzbuzují mezi lidmi veřejné pohoršení. Mezi policejním komisařem a bordeláři tak došlo k dohodě, že bude lékař chodit na prohlídky přímo do nevěstinců, za což byli majitelé i ochotni zaplatit vyšší cenu – nyní nabízeli šest korun za vyšetření. Alois Samec navíc dodává, že i jemu byla nabídnuta peněžitá odměna ve výši jedné zlatky za doprovod doktora Prunara. Na rozdíl od většiny dříve zmíněných měst, v Klatovech se kontroly konaly pouze jednou do týdne, a to v pondělí.⁵⁰

Na základě této organizační změny vydal policejní komisař jménem města Klatov zdravotní knížky, jak sám uvádí, po vzoru jiných měst.⁵¹ Jak jsme se mohli přesvědčit, v této době skutečně již byly tyto dokumenty standardem v evidenci prostitutek. V těchto knížkách byly také obsažené přesné předpisy o provozování prostituce v Klatovech, v nichž je například zakázán jakýkoli nucený odvod části výdělku majitelům nevěstinců. Ženy tak byly povinny platit pouze doktorovi za lékařskou prohlídku a svému zaměstnavateli za byt a stravu. Komisař tím tak cílil na zamezení vykořisťování ze strany bordelářů. Na druhou stranu zde byly zaneseny

⁴⁶ WINGFIELD, N. M.: *Svět prostituce*, s. 139–140.

⁴⁷ FRANCEK, J.: *Prostituce v Jičíně*. In: FRANCEK, J.: *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha 1999, s. 350.

⁴⁸ WINGFIELD, N. M.: *Svět prostituce*, s. 140–141.

⁴⁹ SOA Plzeň, fond Krajský soud Plzeň, kart. 36, sign. Vr 334/9, *Spisy trestní věci proti Aloisi Samci*, výpověď MUDr. Františka Prunara.

⁵⁰ Tamtéž, výpověď Aloise Samce.

⁵¹ Tamtéž.

i body o povinné intervenci městského policejního komisaře či jeho zástupce, včetně poplatku, který má za tuto účast obdržet.⁵² Právě to se stalo jedním ze sporných bodů v Samcově pozdějším obvinění.

A bohužel pro Aloise Samce, ani samotné vydání knížek se neobešlo bez nepříjemností. Jak sám vypověděl: „*Učiniti zdravotní knížky předmětem usnesení městské rady jsem nemohl, poněvadž ve skutečnosti jest to trpění trestných činů, totiž kuplířství, na čemž městská rada zajisté nebude se usnášet.*“⁵³ Do sporu se pak dostává jeho výpověď s tou policejního referenta Jindřicha Schimanna. Samec totiž uvedl, že před vytištěním knížek svůj záměr sdělil právě Schimanovi, který nechtěl mít se záležitostí prostituce nic společného, ale na základě zkušeností jiných měst mu vydání schválil.⁵⁴ Policejní referent oponuje s tím, že dopředu o ničem nevěděl.⁵⁵ Podobně neinformovaný měl být také purkmistr Alois Mašek, jenž navíc Samcovi vytkl nedovolené použití oficiálního podpisu města a užívání knížek mu zakázal. Vzápětí však dodal, že se dál o tuto záležitost nestaral.⁵⁶ Policejní komisař tak zřejmě přes to všechno klidně dál tyto knížky vydával registrovaným nevěstkám.

Závěrečné shrnutí

Na základě výše popsaného můžeme vyložit několik zobecňujících závěrů a porovnat je se situací v Klatovech ať už v otázkách zavádění samotných pravidel na regulaci smilné živnosti, tak v otázkách zdravotního dohledu.

Doba zavádění předpisů pro nevěstky i jejich zaměstnavatele se v rámci jednotlivých měst českých zemí liší a nezáleží přitom na velikosti jejich populace. Počátky reglementace můžeme sledovat již v 50. letech 19. století, nejpozdější zásahy byly aplikovány v prvním desetiletí století následujícího. Celkově by se dalo říci, že hlavním faktorem byla narůstající problematičnost prostituce pro dané město, jinými slovy, jakmile se začaly hromadit stížnosti, rozmáhat tajné prostitutky a s nimi i nemoci, začala obec vnímat větší potřebu do této činnosti nějak zasáhnout. V Klatovech k takovému zásahu došlo až v pozdější fázi zavádění regulací, avšak ne ze strany města, nýbrž nově nastoupivšího mladého policejního komisaře. Není ovšem z pramenů jasné, jaké důvody jej k tomuto kroku dovedly.

⁵² Zdravotní knížka, vydal Policejní úřad král. města Klatov ke dni 1. dubna 1906.

⁵³ SOA Plzeň, fond Krajský soud Plzeň, kart. 36, sign. Vr 334/9, *Spisy trestní věci proti Aloisi Samci*, výpověď Aloise Samce.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž, výpověď Jindřicha Schimanna.

⁵⁶ Tamtéž, výpověď MUDr. Aloise Maška.

S tím souvisí i otázka, kdo za vydávání reglementačních opatření zodpovídal. Zpravidla to byly městské úřady, nezřídka v těchto záležitostech intervenovali i přímo starostové, kteří dobře nastavená pravidla prezentovali jako úspěch jejich měst. Samotné provádění a dohled nad dodržováním těchto nařízení však spočíval na bedrech městské policie, jež se ženami prováděla výslechy, evidenci a také samozřejmě potírala tajné provozovatelky této živnosti. Klatovští radní však neměli žádný zájem na kontrole takových podniků a jejich zaměstnankyň, jak představitelé města sami uvedli. Až po suspendaci Aloise Samce začalo město v těchto otázkách jednat, když nejprve v prosinci 1908 nechalo všechny bordely uzavřít, a o dva roky později jejich provoz v omezeném počtu opět povolilo.

Zdravotní dohled probíhal ve většině zmíněných sídel obdobně. Ženy se podrobovaly pravidelným vyšetřením zpravidla dvakrát do týdne a úvodní prohlídku absolvovaly ještě před samotným zapsáním na policii. Kontroly mohly probíhat jak v ordinacích městských lékařů, tak přímo v nevěstincích, kam za nimi doktor docházel. Klatovský městský lékař František Prunar se za svou praxi setkal s oběma scénáři, avšak na rozdíl od většiny jiných měst se místním prostitutkám věnoval jen jeden den v týdnu.

Zavádění zdravotních knížek jako formy legitimací registrovaných nevěstek lze označit za pozvolné. Ne na všech místech byly automatickou součástí tamní regulace, často byly zaváděny až s několikaletým zpožděním, ale zejména na počátku 20. století se staly již neoddelitelnou součástí každé ženy nabízející oficiálně sex za úplatu. V Klatovech se jejich vydání neobešlo bez konfliktů mezi zodpovídajícím policejním komisařem a představiteli města, především kvůli nedostatečné komunikaci jejich podoby a obsahu. Zároveň i zde bylo k jejich používání přistoupeno až po několika letech působení Aloise Samce ve funkci a jeho intervenování v záležitostech nevěstinců a jejich zaměstnankyň.

Celkově bych situaci v Klatovech označila za ne úplně typickou v porovnání s jinými městy napříč českými zeměmi. Ne ani tak co do obsahu zaváděných opatření, ta odpovídala dobovému standardu a často se jejich iniciátor i přímo odvolával na příklady z jiných měst, ale spíše co do formálních záležitostí, jelikož naprostá laxnost zástupců města je mezi ostatními příklady zcela ojedinělá.

Na závěr si dovoluji odpovědět na svou otázku položenou v samotném úvodu. Osobnost Aloise Samce může být v mnoha ohledech jistým způsobem kontroverzní, okolnosti jeho obvinění a následné suspendace jsem v tomto příspěvku ponechala záměrně zcela stranou. Avšak jeho role v zavádění regulačních pravidel prostituce je z mého pohledu nezpochybnitelná. Započal cestu, na níž se v Klatovech do té doby nechtěl nikdo vydat, a jeho neslavný závěr ve funkci přinutil ve finálním důsledku zástupce města konečně jednat.

Seznam pramenů

Archivní prameny

Národní archiv, fond Ministerstvo vnitra Vídeň, kart. č. 1696, inv. č. 183.

Národní archiv, fond Vrchní zemský soud Praha, kart. 2400, inv. č. 2353.

Státní oblastní archiv v Plzni (SOA Plzeň), fond Krajský soud Plzeň, kart. 36, sign. Vr 334/9, *Spisy trestní věci proti Aloisi Samci* (nefoliováno).

Tištěné prameny

Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích (trestní zákon). In: Obecný zákoník říšský a Věstník vládní pro císařství rakouské. Vídeň, 1849–1852, díl II., hlava XIII., s. 584–587.

Zákon č. 7/1864 z. z., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích. In: *Zákony a nařízení ve věcech obecní a okresní samosprávy na ten čas platné v království Českém*. Praha 1874, s. 11–214.

Zákon č. 68/1870 ř. z., jenž se týče organizace veřejné služby zdravotní. In: *Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené*. Vídeň, 1870–1918, s. 125–129.

Zákon č. 88/1871 ř. z., jímžto se pořádá policejní vyhošťování a honění postrkem. In: *Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené*. Vídeň, 1870–1918, s. 229–233.

Zákon č. 108/1873 ř. z., jímžto se vydávají nařízení dle policejního práva trestního proti zaháležčům a tulákům (protitulácký zákon). In: *Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené*. Vídeň, 1870–1918, s. 385–388.

Zákon č. 89/1885 ř. z., jímž vydávají se trestní ustanovené o tom, kdo v donucovacích pracovních nebo polepšovacích ústavech držen býti může. In: *Zákoník říšský pro království a země v říšské radě zastoupené*. Vídeň, 1870–1918, s. 208–210.

Zákon č. 241/1922, o potírání pohlavních nemocí. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, č. 83, 22. 8. 1922, s. 1023–1026.

Seznam literatury

BECKER, Peter: *Weak Bodies? Prostitutes and the Role of Gender in the Criminological Writings of 19th-century German Detectives and Magistrates*. *Crime, Histoire & Sociétés / Crime, History & Societies* 3, 1999, č. 1, s. 45–69.

CORBIN, Alain: *Les filles de noce. Misère sexuelle et prostitution au XIXe siècle*. Paris 1978.

ČERMÁK, Miloslav: *Z historie olomouckých veřejných domů*. *Střední Morava: kulturně historická revue* 2, 1996, č. 2, s. 51–64.

FLEXNER, Abraham: *Prostitute v Evropě*. Praha 1925.

LENDEROVÁ, Milena: *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha 2002.

MYŠKA, Milan: *Kněžky Venušiny aneb z historie prostituce v průmyslovém velkoměstě*. Ostrava 2006.

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Praha 1893, sv. 7, heslo *donucovací pracovna*.

PELC, Martin: *Opavský nevěstinec Port Arthur*. Vlastivědné listy Slezska a Severní Moravy 41, 2015, č. 1, s. 19–21.

PEŠEK, Jiří: *Nekoncesované pouliční nevěstky města Královských Vinohrad na počátku 20. století*. In: PEŠEK, Jiří – LEDVINKA, Václav (eds.): *Ponížení a odstrčení – města versus katastrofy*. Documenta Pragensia XVI, 1998, s. 129–132.

STAUTER-HALSTED, Keely: *The Devil's Chain: prostitution and social control in partitioned Poland*. Ithaka, USA 2015.

VORLÍČEK, Janni: *Přivedl Ústí do moderní doby*. Ústecký Deník.cz, 14. 12. 2010. Online: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/20101214_wv_zili_franz_ohnsorg.html [cit. 1. 12. 2025].

WALKOWITZ, Judith R.: *Prostitution and Victorian society: women, class, and the state*. Cambridge 1980.

WINGFIELD, Nancy M.: *"Regulating Prostitution and Controlling Venereal Disease in the Bohemian Lands at the End of the 'Long' Nineteenth Century"*. Prager wirtschafts- und sozialhistorische Mitteilungen = Prague Economic and Social History Papers 20, 2014, č. 2, s. 7-25.

WINGFIELD, Nancy M.: *Svět prostituce na sklonku Rakouského císařství*. Praha 2024.

Resumé

Předkládaná studie se zaměřuje na počátky regulace prostituce v českých zemích v době druhé poloviny 19. a počátku 20. století. Opírá se především o poznatky dosavadního výzkumu americké historičky Nancy M. Wingfield, jež se věnuje problematice prodejného sexu pro toto období v oblasti celého Předlitavska. Výsledky jejího bádání jsou touto prací rozšířeny o prostředí Klatov, menšího města ležícího v západočeském Pošumaví, jemuž se dosud historiografie zabývajícím se tímto tématem vyhýbala. Ve zkoumaném období zde však ve funkci policejního komisaře působil muž, který významně proměnil přístup představitelů města k této živnosti, a cílem této práce je tak prozkoumat všechny aspekty, v nichž byla jeho role zásadní.

Postupně je čtenáři nabídnut náhled do různých oblastí, které s reglementací smilné živnosti souvisely. V první řadě jsou představeny zákony, které delegovaly kontrolu nevěstinců a nevěstek na samotné samosprávy. Následně je na příkladech různých měst ukázáno, kdy a v jaké podobě byla regulační opatření zaváděna, a to se zvláštním zaměřením na zdravotní dohled. Jelikož prostituce představovala pro tehdejší společnost primárně riziko přenosu pohlavích nemocí, hlavním zájmem měst a jejich policejních úřadů bylo kontrolovat zdravotní stav přítomných žen, jež nabízely pohlavní styk za úplatu.

Na Klatovy je následně nahlíženo v kontextu těchto vybraných českých měst a jejich praxe je s nimi srovnávána. Z provedeného výzkumu vyplývá, že se tato západočeská obec v mnoha aspektech vymykala dobovým zvyklostem v regulaci prostituce, a to zejména v případě přístupu městských zastupitelů, kteří na rozdíl od většiny svých kolegů z jiných oblastí naprosto odmítali jakkoli se angažovat v těchto záležitostech.